

Posudek na diplomovou práci Bc. Anny Hausenblasové

Československé a sovětské výtvarné umění ve třicátých letech 20. století: kontakty, vlivy, vzájemné působení

Diplomová práce A. Hausenblasové, předložená k obhajobě, je pokračováním její bakalářské práce na téma *Výtvarné umění jako nástroj moci v Sovětském svazu – formování nového hrdiny sovětské společnosti ve třicátých letech 20. století*, kde se autorka zaměřovala na výtvarné umění 30. let 20. století v Sovětském svazu s cílem pro takovou práci poněkud nespílitelným „zmapovat a částečně zanalyzovat tematické změny ve výtvarném umění v Sovětském svazu v průběhu 30. let 20. století a na jejich základě rekonstruovat nového hrdinu sovětské společnosti.“ Moje rada jako oponentky v roce 2015 zněla: „Ve 30. letech 20. století existovaly kulturní kontakty mezi Sovětským svazem a Československem, v Československu se konaly výstavy sovětského umění. Tyto materiály by A. Hausenblasová do budoucna mohla zapracovat do kontextu své diplomové práci. Tyto nezpracované a neznámé stránky sovětské kultury by mohly přispět k vytvoření detailního náhledu na tuto problematiku.“

V diplomové práci si Anna Hausenblasová stanovila za cíl „představit nejen vzájemné kontakty mezi Československem a Sovětským svazem v oblasti výtvarného umění, ale též zmapovat konkrétní projevy těchto vztahů od roku 1930 až do mnichovských událostí roku 1938“ (s. 8). Během zpracovávání tématu se autorka seznámila s literaturou a navštívila řadu archivů, kde pracovala s poměrně rozsáhlým materiálem. Na tomto základě sestavila přehled politických vztahů mezi ČSR a SSSR, dále pak popsala kulturní kontakty mezi oběma státy a výstavní činnost.

Přehled politických vztahů a kapitola o kulturních kontaktech se jeví jako pozadí pro popis výstavní činnosti. Kapitola o výstavní činnosti obsahuje též stručný popis řady výstav a jednání, která výstavám předcházela (tuto kapitolu sama diplomantka považuje za stěžejní). Celá tato část začíná výstavou s názvem *Soubor ruských umělců a Oskar Brázda*, která se konala v Praze v roce 1930. Proč A. Hausenblasová zvolila tuto výstavu jako první a proč dané výstavě v rámci své práce věnuje pozornost, není zcela jasné. Autorka cituje v této kapitole z periodického tisku, snaží se dokonce články analyzovat. Závěrem uvádí: „Jsou zde viditelné některé společné tendence.“ Autorka vysvětluje zařazení výstavy nečekaně až v závěru své práce. Píše: „Za prvé, v textu práce je ukázáno, že část periodického tisku oponovala označení *emigrantská* při popisu výstavy a mnohem více pozornosti věnovala

retrospektivní části vystavovaných prací. Druhým důvodem je časté srovnávání této výstavy s výstavou sovětského umění...“. Je třeba podotknout, že tato výstava neměla co do činění se Sovětským svazem, byla emigrantskou a tvrzení o tom, že této skutečnosti někdo oponoval, pro zařazení výstavy na seznam výstav, které měly vztah k SSSR, není opodstatněné. Totéž lze říct i k otázce srovnávání. Srovnávání přehlídek umění je totiž běžný přístup kritika, který o výstavách do novin píše.

Další odstavec je věnován výstavě F. Bidla v Moskvě, která se konala v rámci kulturní výměny. Proč si A. Hausenblasová nepoložila otázku, kdo to byl F. Bidlo a proč zrovna on byl sovětské společnosti v Moskvě prezentován? Nejsou zde uvedeny ani základní údaje o umělcově životě, ani data narození a úmrtí.

V roce 1931 se v Praze konala první výstava sovětského umění, které autorka věnuje větší pozornost. Detailně popisuje kritiku, která zazněla v periodickém tisku, žádný závěr ovšem z této práce neplyne. Čím vším tato kulturní výměna s SSSR pro ČSR byla? Jak ovlivnila československou kulturu? A. Hausenblasová zmiňuje významné dílo A. Archipova, které – jen na okraj – bylo ve 30. letech velmi často kopírováno, a dodnes se v ČR objevují četné kopie tohoto obrazu.

V tomto duchu bychom mohli pokračovat. V práci je mnoho klišé, autorka velice často opakuje mýty, kolující v literatuře, aniž by na ně kriticky pohlížela. Jako příklad můžeme uvést tvrzení, že emigranti věřili v brzký návrat domů (s. 13) a podobně. Otázka návratu jako spousta jiných problémů není prozkoumána a vzpomínky emigrantů, kde se toto tvrzení občas vyskytuje, byly vždy psány po mnoha letech a jsou ovlivněny celou řadou politických a jiných událostí.

Metodologicky je třeba poukázat na kuriózní záležitost: na straně 10 A. Hausenblasová uvádí, že s prameny období „komunistické vlády“ „je nutné pracovat opatrně a s rozmyslem“. Otázka k A. Hausenblasové: S ostatními prameny opatrnost ani rozmysl není potřeba? Ve stejném odstavci autorka píše, že „moderní publikace nejsou zatíženy žádnou ideologií“, což absolutně neodpovídá skutečnosti, vše a vždy se nachází pod vlivem ideologií.

Další poznámka je opět metodologického rázu a vztahuje se k závěru práce, který má shrnout výsledky bádání. A. Hausenblasová si stanovila za cíl pouze mapování projevů vztahů, tzn. vytvoření přehledu. Tento cíl jako takový v sobě nenese hlubší výzkumný úkol, a nemůže tedy mít závěry. Právě proto v této části A. Hausenblasová opakuje to, co bylo cílem její práce, představuje ještě jednou její strukturu, popisuje složitosti archivního vyhledávání, zmiňuje se o problému názvů institucí apod.

V závěru autorka uvádí: „Československý zájem o sovětské umění byl pochopitelně větší než zájem ze sovětské strany...“ Chtěla bych položit otázku, jak k tomuto tvrzení A. Hausenblasová dospěla a proč zájem ze strany ČSR považuje za větší, jakým způsobem ona to měřila?

V této podobě je závěr nejslabším článkem diplomové práce.

Způsob podání materiálu považuji za vyvážený, jazyk práce je srozumitelný a kultivovaný. Je třeba zmínit pečlivou práci A. Hausenblasové s archivními prameny, shromážděný materiál sice zůstal nezhodnocený, ale je cenným zdrojem informací. Cíl, který si autorka vytyčila na začátku, lze v podstatě považovat za splněný.

Až na tyto vady diplomová práce přináší celkový pohled na zmíněnou problematiku, opírá se o komplex sekundární literatury a archivních zdrojů a je doplněna obrazovou přílohou. Práce odpovídá požadovaným kritériím, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

PhDr. Julie Jančárková, Ph.D.

V Praze, 29. 9. 2018